

Maar buiten is het feest

Arthur Japin
Maar buiten
is het feest
Een roman

Uitgeverij De Arbeiderspers · Utrecht

Amsterdam · Antwerpen

Deze roman staat los van de werkelijkheid. Voor zover de roman al gebeurtenissen bevat die zijn terug te voeren op het verleden, zijn deze door de auteur geheel naar zijn hand gezet en tot fictie gemaakt. Hetzelfde geldt voor in het boek voorkomende personen en plekken.

Copyright © 2012 Arthur Japin

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Franz Lisztplantsoen 200, 3533 JG Utrecht. *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Franz Lisztplantsoen 200, 3533 JG Utrecht.*

Omslagontwerp: Mijke Wondergem
Omslagillustratie: Shutterstock/Jack Q.

ISBN 978 90 295 8492 0 / NUR 301

www.arbeiderspers.nl
www.arthurjapin.nl

*De beste camouflage is je eigen persoonlijkheid
omdat niemand zal willen geloven dat die echt is.*

Fjodor Dostojevski

Inhoud

VADERS

9

Zonne	13
Weijntje	24
Zonne	36
Weijntje	47
Zonne	59

WEIJNTJES OPKOMST

73

ZONNES OPKOMST

145

MOEDERS

239

Zonne	243
Weijntje	261
Zonne	274
Weijntje	285
Zonne	299

Vaders

Er zijn maar twee plekken waar je niets kan overkomen. Wij hebben dat al jong geleerd. Helemaal veilig ben je óf weggeborgen in het donker, zodat geen mens je zien kan, óf in het volle licht van de schijnwerpers, waar niemand je kan missen.

Het is dat schemergebied daartussen, het leven van alledag, waarin je vogelvrij bent; de rest van de tijd, waarin je nooit weet of je nou wel of niet te kijk staat, altijd onzeker vanuit welke hoek je nu weer zal worden bekeken.

‘Daarom is plankenkoorts zo’n tragische vergissing,’ zegt Zonne altijd. ‘Zolang alle ogen op je zijn gericht, kan juist niemand je iets maken.’

Verdwijnen of tevoorschijn komen, er is een moment geweest waarop wij moesten kiezen. Ik heb mij, zou je kunnen zeggen, toen onder haar rokken verstopt. Zij heeft zich over mij ontfermd, mij afgeschermd. Zonne is voor me gaan staan om alle blikken op te vangen. Als een vogel in het nauw heeft zij haar veren opgezet, oogverblindend. Dit was voor ons de enige manier.

Wij dachten dat dit voor altijd zou zijn.

Het is ook al die jaren goed gegaan.

Tot nu.

Er heeft zich iemand anders aangediend die zij in veiligheid moet brengen. Iemand die akelig veel op mij lijkt. Een meisje dat hetzelfde gevaar loopt. Het is die

ander of ik. Er zit niets anders op. Vanaf vandaag komt alles naar buiten.

Jaren heb ik in een donkere kamer doorgebracht. Letterlijk. Dag in dag uit heb ik staan kijken hoe schimmen zich ontwikkelen op de bodem van het bad met chemicaliën. De figuren wellen op. Langzaam komen ze tevoorschijn, alsof ze met de grootst mogelijke tegenzin opdoemen.

Nu weet ik hoe dat voelt.

Zonne

Voor de zoveelste keer deze ochtend loopt ze eraan voorbij, badkamer uit, kledingkast in – straal erlangs! –, inloopkast uit, slaapkamer binnen, te druk met wat een mens bij zo'n gelegenheid nou aan moet, verdiept in een hele vlucht gedachten, alles om maar niet stil te hoeven staan bij de vragen die zo meteen op haar zullen worden afgevuurd, alle beelden die daardoor zullen opdoemen, de antwoorden die zij zal moeten formuleren, te opgewonden nu om even te gaan zitten met een croissantje en de krant.

Toch ligt die op de mat, een tijdbom die om half zeven door de krantenjongen is bezorgd. De eerste van een dagelijkse reeks. De komende week zal er geen voorpagina zijn waar zij niet op staat. Zelf heeft Zonne er nog geen letter van gezien, maar de impact die het ochtendblad zo meteen op haar zal hebben, is zo zeker en onafwendbaar alsof het lag te tikken op de mat.

In de keuken staat haar vriend in zijn badjas en zet koffie.

'Wat denk je?' Ze houdt eerst het ingetogen grijze setje dat ze in haar linkerhand heeft voor haar lichaam, dan met haar andere hand een fleurige jurk.

'Kleur natuurlijk,' zegt Sander, 'het is geen begrafenis.'

'Ik wil vooral niet te vrolijk.' Ze bestudeert de stof. 'Is kleur wel geloofwaardig?'

'Nee, dat jij iets grijzigs in de kast hebt hangen, dat zal iemand geloven!'

Hij ziet haar niet vaak twijfelen, zeker niet over zoiets onbenulligs, maar ze houdt de kleren nu op armlengte en blijft ze om en om bekijken.

‘Maakt niet uit, lief.’ Hij slaat zijn armen om haar heen en kust haar. ‘Elke ruimte die jij binnengaat krijgt kleur.’

Kou vult de kamer. Hij heeft de tuindeuren opengeschoven, gooit zijn badjas over een ligstoel, neemt een aanloop en duikt het zwembad in.

Blauw is een kleur en toch voldoende ernstig.

Zonne heeft haar keus gemaakt. Ze pakt de zijden jurk uit de kast: kobaltblauw, driekwart net over de knie, geen tierelantijnen en, vandaag belangrijk, hooggesloten. Als dit een rechtbankdrama was, zou de costumière met niets beters zijn komen aanzetten.

Ze staat voor de spiegel, trapt haar pyjama uit en wil het tenue al aantrekken als ze een kreuk ontdekt.

Wachtend tot het strijkijzer op stoom is kijkt ze uit over de tuin.

Sander trekt zijn baantjes. Door de nevel die boven het verwarmde bad hangt ziet zij dat lichaam, dat haar geleerd heeft lief te hebben, door het water glijden. Wanneer hij keert verdwijnt hij telkens heel even uit zicht, zinkt naar de bodem en duikt dan met dubbele kracht op uit de golven, schouders, billen, benen in één vloeiende beweging, zodat het even lijkt alsof hij zweeft. Dan schiet hij in de andere richting weg.

Een mannenlijf.

Zij kan ernaar kijken en ervan genieten.

Dat is op zich een wonder.

Hij hijst zich op de rand, komt even op adem met zijn handen in zijn zij, loopt dan het terras over naar de schuur, zet daar de golfslag uit en bedient de schakelaar

van de afdekkap, die uit de vloer tevoorschijn klapt en langzaam over het bad begint te schuiven. Zo staat hij daar, die man van haar, naakt in een kale februarizon, te wachten tot het water onder het plastic is verdwenen. Warm is hij in de koude lucht, omhuld door kleine, goudgeel oplichtende wolkjes die van zijn armen en zijn dijen slaan.

Lang heeft Zonne gedacht dat dit haar grootste overwinning was, plezier te kunnen hebben in de liefde. Dat dit haar strijd was, met een ander samen ongeremd te kunnen zijn, dat ze die slag had geleverd en daarmee had gewonnen. En ineens, na zoveel jaren, blijkt dat de eigenlijke krachtmeting pas staat te beginnen.

De damp die van zijn huid slaat. Zij wil niets liever dan die wolk binnengaan, ze zou zich erdoor willen laten omhullen, er helemaal in opgaan en alles verder laten zitten en afbellen, en dat zou ze doen ook als er geen ander leven mee gemoeid was.

Van het ene moment op het andere lijkt Sander afgekoeld. Hij rilt, rent naar zijn badjas, slaat hem om, en haast zich naar binnen.

Het lichaam dat zij in de spiegel ziet is iets bijzonders. Lang was het een oorlogszone, nu is het een monument.

Zonne laat haar blik erover glijden. Tegenwoordig kan zij dat. Het is haar lichaam. Zij heeft geleerd afstandelijk te kijken naar dingen die je in een spiegel ziet.

‘Het is mooi.’

Dit zegt ze in zichzelf. Tégen zichzelf. Af en toe doet ze dat. Hiermee is zij op een dag begonnen. Omdat het nodig was om dat een keer te horen. Dat lichaam had weleens iets liefs verdiend. Sindsdien herhaalt zij deze woorden af en toe. Wanneer het nodig is.

Het is niet zomaar een vrouwelijk lichaam. Het is daar een uitvergroting van, en de essentie. Wie erin slaagt dit

lichaam te ontcijferen, zou eraan kunnen aflezen wat het betekent om een vrouw te zijn.

Op een dag in een museum ergens in Zuid-Frankrijk, waar zij op een camping stonden, had Sander haar in een ruimte vol prehistorische vondsten die in de buurt waren gedaan, gewezen op twee vruchtbaarheidsgodinnen, pronkstukken uit de collectie, stenen beeldjes, amper tien centimeter hoog. Het was lief bedoeld, hij vond dat Zonne op hen leek. Daarbij ging het hem natuurlijk om de overdreven rondingen waar hij zo van houdt, de voluptueuze borsten, dijen als sferen, maanvolle billen, al die geprononceerde geslachtskenmerken. Hij aanbad haar, zei hij, en hij kon zo'n volk wel navoelen dat dertigduizend jaar geleden had besloten een hele cultus om een dergelijk lichaam heen te bouwen.

Zonne was voor de vitrine door haar knieën gezakt om oog in oog met de voorwerpen te zijn. Sander was ervan uitgegaan dat het zijn woorden waren die haar zo emotioneerden dat zij zweeg.

De tijd had de stenen vrouwen flink toegetakeld. Door hoeveel handen zouden die in de loop der eeuwen zijn gegaan? De uitdrukking was erdoor van hun gezichten gesleten. Mond en ogen waren weggevaagd. Zij hadden ook veel te lijden gehad van de natuur. Door zuren in de grond waren ze aangevreten, het sijpelen van regenwater had ze afgestompt. Jaar na jaar hadden ploegen ze geraakt voordat ze iemand eindelijk waren opgevallen. Groeven liepen als littekens over hun buik. Hun dijen leken door vandalen bekrast. Hun huid was gaan brokkelen. Hier en daar staken er verraderlijk fijne, glasachtige greinen uit. Aan hun zachtste delen zou je je nog lelijk open kunnen halen.

Meer dan al hun stenen wonden raakte het Zonne dat de godinnen geen armen hadden. Die waren er niet afgesleten, ze waren er nooit geweest. Deze vrouwen hadden

geen armen, alsof niemand geïnteresseerd geweest was in hun aanraking. Dit was geen onkunde of slordigheid, want om de lichaamsopeningen haarfijn aan te geven hadden de makers genoeg kennis en vaardigheid in huis gehad. Deze lijfjes waren er enkel geweest om te worden vastgehouden. Zij waren bedoeld om in de hand te worden genomen en betast. Méér betekent aanbeden worden niet. Evenmin hadden de kunstenaars van de oertijd de moeite genomen om de benen van de vrouwen behoorlijk af te werken. Stompjes waren het die onder de knie uitliepen in een punt. Alsof de maker bang was geweest dat ze zouden opstaan en weglopen, had hij ervoor gezorgd dat ze nooit anders konden dan achteroverliggen, met hun gigantische borsten in de lucht en hun vulva goed in het zicht.

Zonne had een paar minuten nodig gehad om het op zich in te laten werken.

‘Er is één belangrijk punt waarop ik van ze verschil,’ had ze tegen Sander gezegd, terwijl ze voor de vitrine overeind kwam. ‘Ik kan staan. Ik sta. Ik val niet om.’

Sander heeft zich gedoucht en aangekleed. Terwijl hij op zijn horloge kijkt, grist hij de krant van de mat, vouwt hem dubbel, steekt hem onder zijn arm, pakt een croissant uit de oven en valt neer aan de ontbijttafel.

‘Denk je om de tijd?’ roept hij naar boven. Hij neemt een hap en legt de krant voor zich op tafel.

Dat lichaam van haar is ook haar handelsmerk. Zodra het doek op gaat is de eerste klap meteen al binnen. Mensen zijn blij als het verschijnt. Van de parterre tot het schellinkje zitten ze vanaf de eerste glimp die zij van Zonne opvangen op het puntje van hun stoel.

Dat is niet om wat zij *zien*, dat silhouet dat zo bekend is dat zij niet meer zomaar over straat kan, het is vooral

om wat zij *voelen*: het lijkt op zo'n moment wel of het tintelt, dat lijf. Dit is écht en voor iedereen tastbaar, en tegelijk is het een truc. Het is een van de vele technieken die een performer op een podium gebruikt. Zonne beheerst die als geen ander. Je open durven stellen, meer is het niet, maar ook niet minder. Als Zonne alleen is, gebruikt ze deze vaardigheid normaal nooit, alleen nu voor de spiegel even. Vanochtend heeft zij dit nodig om zichzelf moed te geven, want je openen is ook een pantser.

Eerst met één been, dan het andere stapt Zonne in de blauwe jurk en trekt hem omhoog. Koel streelt de zijde langs haar huid. Terwijl zij probeert de schouderbanden gladjes op hun plaats te krijgen, vangt ze iets op van Sander in de keuken: een vloek, lijkt het, die net te laat gesmoord wordt. Het is niets, laat hij weten, hij heeft zijn koffie omgestoten.

Misschien speelt ook wel mee dat mensen dat lichaam herkennen. Niet alleen in de zin dat ze het regelmatig op televisie zien of omdat Zonne in een menigte nou eenmaal opvalt als een koningin in een bijenkorf, maar wezenlijker, dat ze in dat lichaam iets herkennen van zichzelf. Zoals je in een steenklomp uit de prehistorie een menselijke figuur herkent. Niet zozeer door hoe die is gevormd, als wel door hoe zij is aangetast.

Juist daarom is het zo'n sprekend lichaam. Het stáát. Het is nog jong maar het draagt sporen. Al is zijzelf nog steeds de enige die het volledige verhaal erachter kent, met dat lijf heeft zij zich goed verstaanbaar leren maken. Dit is niet vanzelf gegaan. Jarenlang, voordat zij mondig werd, kwam alles wat ermee te maken had haar voor als een vreemde taal. Anderen spraken hem met haar, dagelijks, luid en grof en ongeduldig, maar ze begreep

niet goed wat al die klanken betekenden die zij in haar bijzijn uitstootten. Zij was te jong. Zij beheerste zulke lichaamstaal nog niet en kon onmogelijk iets terugzeggen. Er zat niets anders op, ze móest hem zich wel eigen maken. Uiteindelijk heeft ze hem doorgrond.

Dat was het moment waarop de rollen omdraaiden.

Zonne ritst de jurk dicht, controleert zichzelf in de spiegel en tilt haar borsten tussen de baleinen een voor een behendig op hun plaats.

Zo dan maar, denkt ze, en ze probeert zich voor te stellen hoe het eruit zal zien, zo meteen, wanneer zij daar ten overstaan van iedereen de hele geschiedenis van dat lichaam luid en duidelijk zal moeten oprakelen.

Denk je dat je alles gehad hebt, krijg je dit. Zij zucht. Vandaag wordt dat lijf dus opnieuw inzet van de strijd.

Als ze beneden komt staat Sander klaar.

‘Zal ik de auto vast uit de garage halen?’

Hij draagt een jasje en een das.

Hij draagt nooit een jasje en een das.

‘Je dacht toch niet echt dat ik jou alleen zou laten gaan?’ Hij lacht. In de hoop haar achterdocht af te leiden, pakt hij haar handen en drukt er een kus op. ‘Op een dag als vandaag? Natuurlijk ga ik mee.’

‘Dat was je anders niet van plan.’

‘Plan, plan. Ik denk over die hele heisa anders dan jij, dat is nou eenmaal zo, maar als het erop aankomt zijn wij samen.’

Zonne vertrouwt het niet en kijkt over zijn schouder rond in de keuken.

‘Jij en ik,’ zegt Sander nog, ‘daar gaat het juist om. Ik ben als de dood dat daar iets tussenkomt.’

Alles is aan kant, aanrecht leeg en schoon, tafel verdacht zorgvuldig afgeruimd, stoelen op hun plek. Dan

ziet Zonne wat er mis is aan dit plaatje.

‘En de krant?’

‘Gooi net zó mijn koffie eroverheen,’ zegt Sander.

Eigenlijk begrijpt ze op datzelfde moment al ongeveer hoe dat zo is gekomen en waarom; niet wat en hoe precies, alleen dat het een onhandigheid uit liefde is geweest en dat hij in een opwelling moet hebben gehandeld, uit lichte paniek en om haar te beschermen.

‘Waar heb je hem gelaten?’

‘Stom, zenuwen zeker. Alles papperig, zompig, helemaal onleesbaar.’ Hij doet zijn best, maar weet dat het geen zin heeft. Voor iemand voor wie het zoveel jaren noodzaak is geweest andermans gedachten te raden, houd je niets verborgen.

Zonder omhaal loopt Zonne naar de vuilnisbak en plukt het ochtendblad onder het koffiefilter en wat sinaasappelschillen vandaan. De voorpagina en het showbizkatern liggen helemaal onderop weggepropt. Nog voordat ze die heeft gladgestreken ziet ze de kop.

‘BETRAPT!’

Het staat er in letters die een fatsoenlijk blad bewaart voor het uitbreken van een oorlog. Daaronder is een grote kleurenfoto van Zonne afgedrukt, genomen met een telelens en daarna uitvergroot, waardoor alles door de grove korrel meteen schimmig oogt, en vaag, zodat het eruit ziet alsof zij iets geheimzinnigs aan het doen is, iets wat misschien zelfs wel onoorbaar is.

In feite is het een volstrekt onschuldige pose. Ze loopt met haar arm om Lotte heen geslagen, haar nichtje, het meisje beschermend tegen zich aangedrukt. En zij kijkt om, alsof iemand haar zojuist geroepen heeft. Misschien was dat ook het geval. Zo werken die lui.

Wanneer is dit geweest, waar liepen ze toen die prent door een of andere paparazzo werd geschoten, ergens op straat? Zonne moet drie keer kijken en haar ogen samen-

knippen voordat ze in wat vlekken op de achtergrond de potplant herkent die op het terras aan de muur hangt, de geranium, en de rug van een van de ligstoelen bij het zwembad.

‘We zetten een schutting neer,’ zegt Sander sussend.

Zonne loopt naar het raam en kijkt over de weilanden. Het uitzicht is vrij naar alle kanten. In de verte, je ziet hem bijna niet, loopt een snelweg. Daar moet die kerel zijn auto hebben neergezet, gewoon op de vluchtstrook.

‘We maken hem zo hoog als maar nodig is en dan kijkt geen hond hier ooit meer binnen. Rustig maar, ik bel vandaag nog iemand. En die krant bel ik ook. Ik eis dat ze me de naam van die schoft geven!’

‘Mijn eigen tuin,’ mompelt Zonne, alsof het nog niet helemaal tot haar doordringt. ‘Wat betekent dat? Ik loop door mijn eigen tuin. Hier, in mijn hand, kijk dan, dat is een van deze glazen hier, gewoon uit de keuken.’

Sander probeert haar tegen te houden, maar ze trekt de deuren open en stormt naar buiten met de verfrommelde krant nog in haar handen.

Die kerel moet zijn telelens langs de kant van de weg hebben opgesteld en scherp gesteld, een jager met zijn geweer, en doodgemoedereerd hebben zitten afwachten tot zijn prooi een keer naar buiten kwam. Rustig achteroverleunend, omdat hij wist dat als het zover was hij háár wel zou kunnen zien door zijn vizier, maar zij hém op die afstand nooit.

Ze grijpt Sander, die haar is achterna gekomen bij zijn schouders.

‘Waar hebben ze mij dan bij betrappt? Leg het me uit. Hoe kan je iemand betrappen die over zijn eigen terras loopt met een glas limonade om dat aan een kind te geven?’ Ze begint te huilen. ‘Ik dacht alleen maar: het is lekker weer, wie weet kan Lot haar huiswerk buiten maken. Misschien dat wat warmte en wat rust haar goed

doen, dacht ik, na alles wat dat kind heeft meegemaakt! "Betragt", ik snap het niet, waarbij betrapt, hoezo betrapt?'

Als ze de krant openslaat om te zien wat ze over Lotte hebben geschreven, merkt ze dat haar handen zo trillen dat ze het artikel amper kan lezen. Een aantal woorden springt in het oog, maar in haar paniek lukt het haar niet er hele zinnen mee te vormen.

Alles ligt dus op straat, is het enige dat tot haar doordringt. Zo meteen bij de rechtszaal zal het zwart zien van de mensen. Hoe heeft ze ook ooit kunnen denken dat zij zoiets uit de pers zou kunnen houden? Elk detail, alle intimiteiten, die ze de komende dagen naar boven zal moeten halen, zullen nu publiek worden.

'Dat arme kind!' Ze schreeuwt het uit en scheurt de krant in stukken. 'Dat arme kind, dat arme kind!'

Ineens verstart ze. Van het ene moment op het andere laat ze alles vallen en kijkt om zich heen.

Als die kerel met die camera daar al wie weet hoe lang gestaan heeft, dan staat hij daar nu misschien ook wel. Om te kijken hoe zij reageert. Om eens te zien hoe erg hij haar te pakken heeft. Op dit moment zou hij een mooie serie kunnen schieten voor de krant van morgenochtend. Dit is zijn grote kans een keer fortuin te maken en zij, stommeling, geeft hem precies waar hij op hoopt. Waarschijnlijk is het een van die ratten die ze wel van gezicht kent omdat ze bij elke première langs de rode loper staan en die haar, wanneer zij langsloopt, toeroepen of ze alsjeblieft even voor hen wil poseren.

Wie zegt trouwens dat hij alleen gekomen is? God weet staan ze daar allemaal wel, verdekt opgesteld in de omgeving, dat erf daar in de verte zou een goede plek zijn of langs de sloot daarginds tussen de wilgen. Overal zijn plaatsen waar ze kunnen staan zonder dat je het van hieruit ziet. Hoe heeft ze ooit blij kunnen zijn toen ze deze

woning vonden en zich er onbespied kunnen wanen?

Ze rent terug naar binnen, schuift de terrasdeur met een klap in het slot, trekt de gordijnen dicht en laat zich op de grond zakken. Daar blijft ze zitten, weggedoken achter de bank, want er is een levensgroot verschil tussen jezelf aan iemand tonen of ongevraagd worden bekeken.

Dit verschil heeft ons bepaald. Zolang ik me kan heugen is het dat onderscheid geweest waar het in ons leven om draaide.

Weijntje

In de jaren dat mijn vader nog bij ons woonde heb ik me nooit bekeken gevoeld.

Zoiets kan ik me tenminste niet herinneren. Toegelachen, ja. Met die open blik van hem kon hij je aansporen en opvrolijken, je geruststellen en belonen. Ik moet altijd oppassen dat ik hem niet idealiseer, want dat was ook bepaald geen heilige, maar dit weet ik wel: wanneer mijn vader zijn grote, heldere kijkers op je liet rusten kon je jezelf daarin weerspiegeld zien. Die gaven je weer zoals je was.

Niet dat ik daar op dat moment bij stilstond. Ik dacht dat iedereen in staat was om zo liefdevol te kijken, in elk geval degenen om je heen, de mensen die je liefhad. Pas toen hij uit ons leven verdween en zijn plaats werd ingenomen, kwam ik erachter dat er ook andere ogen bestaan. Ogen die je zo gretig kunnen opnemen dat je erin verdwijnt, verslindende blikken waarin je jezelf nooit meer terugvindt.

Het is op een dag allemaal begonnen met een vlaag kou. Ik liep nog half in pyjama, ik was net opgestaan. Omdat ik enthousiast was en onstuimig en gewend zes dingen tegelijk te doen, zocht ik, terwijl ik bezig was me aan te kleden, alvast mijn viltstiften en tekenblok bij elkaar en propte ze in mijn schooltas, toen er een rilling door me heen ging.

Het tochtte ineens in mijn kamer. Het was een oud